

ENIGE RUSTIEKE HOUTEN SNUIF- EN TABAKSDOZEN.

door H.A.M.Huveneers.

In de grote en kleine verzamelingen tabakscuriosa nemen de tabakspotten, -dozen en -snuifdozen een prominente plaats in. Er zijn er dan ook veel bewaard gebleven, iedereen (althans de manskerels) bezat immers zijn eigen tabaks- of snuifdoos, en niet zelden méér dan een.

Afhankelijk van de welstand van de bezitter werden ze vervaardigd uit hout, been, leder, tin, koper, zilver of goud. Het assortiment was schier onbeperkt.

Slechts de allerarmste pagotters, die zich zelfs de zeer bescheiden luxe van een koperen of houten tabaksdoos niet konden veroorloven bewaarden hun -meestal bar slechte- tabak in een lederen of linnen builtje of een varkensblaas

De houten snuif- en tabaksdozen, de fraaie "sineesverlackte" en kunstig gesneden exemplaren buiten beschouwing gelaten, zijn in de meeste collecties slecht vertegenwoordigd.

Men zal ze moeten zoeken in streekmusea en verzamelingen van boeren-gerief.

Het is waar, ze kunnen niet wedijveren in schoonheid met de uit kostbaarder materiaal gemaakte, uitbundig versierde stukken, maar juist hun sobere uitvoering verleent hen een zekere attractiviteit. Het is zeker de moeite waard om eens bij deze categorie tabaksutensiliën stil te staan.

De meest simpele dozen en potten werden verkregen door uit een flinke tak van een berk of vruchtboom een schijf te zagen, deze vervolgens uit te hollen en daarna te voorzien van een taps gesneden en daardoor in de gemaakte holte klemmend dekseltje. (fig.1.)

Dit dekseltje kon verwijderd worden met behulp van een koordje of lederen vetertje dat door het doorboorde dekseltje naar buiten stak. (fig.1a en 1b) Naar hun uiterlijk worden deze potten en dozen "queue de rat" (rattestaart) genoemd.

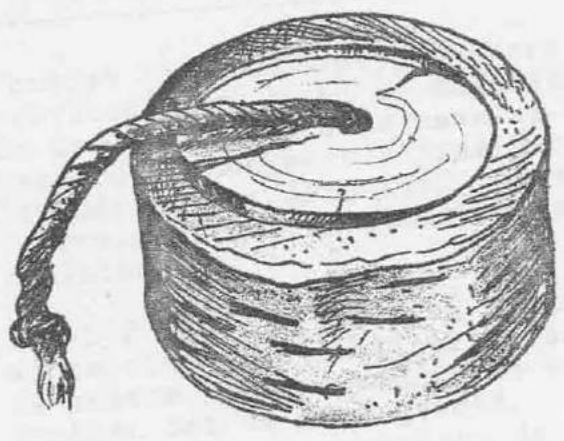
Ze zijn soms ook vervaardigd van een in een cirkel of ellips gebogen reep berkebast, waarvan de uiteinden vaak op kunstige wijze ineen gevlochten zijn. Kleine houten pennetjes, vanaf de zijkant ingeslagen, hielden de houten bodem op zijn plaats. (fig.2)

Tot deze variëteit kan ook gerekend worden de z.g.n. "toejas" of "toeljas" (een verbastering van het Russische "tuyes").

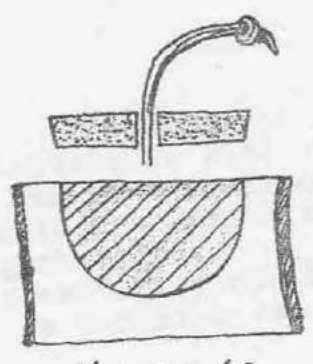
Het zijn tabaksfustjes uit berkeschors, die meestal aan de boven- en onderzijde verstevigd zijn met houten hoepeltjes of koperen strips. Ze werden meegebracht als souvenir door schippers die op Riga en omgeving voeren. (fig.3)

Dan zijn er nog de dozen waarvan de "bak" uit één stuk hout is gesneden en waarvan in de regel al aanzienlijk meer tijd en zorg is besteed. (fig.4,5 en 6) Het dekseltje bij deze dozen sluit meestal beter af dan bij de queue de rat. Veel van deze dozen zijn met een scharnierend deksel uitgerust. Sommige van dergelijke dozen zijn door de maker verfraaid met snijwerk waarvan de kwaliteit sterk uiteenloopt, afhankelijk van de vaardigheid van de snijder.

Nagenoeg al deze dozen zien er fijn gepolitoerd uit. Deze glanslaag is echter niet met opzet aangebracht, doch geleidelijk ontstaan door het dagelijks gebruik, door al die keren dat de bezitter van de doos zijn troost zocht in het edele tabakskruid.

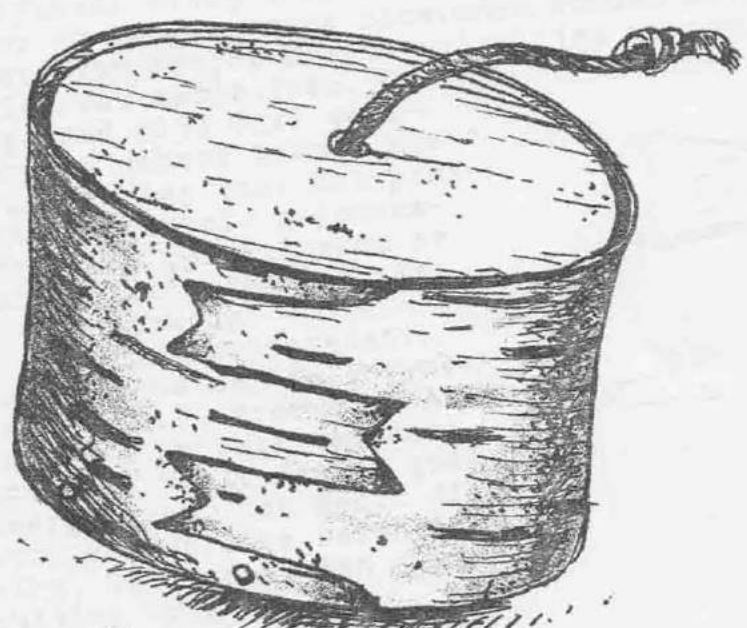
figuur 1.

figuur 1a.

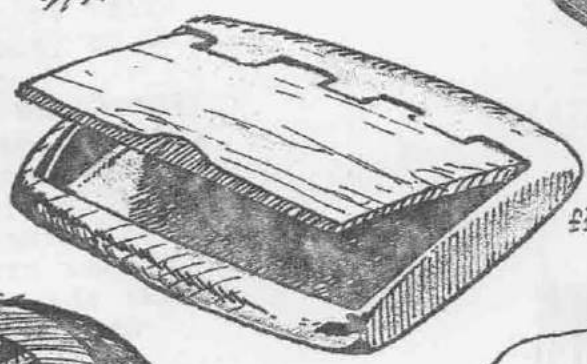
figuur 1b.

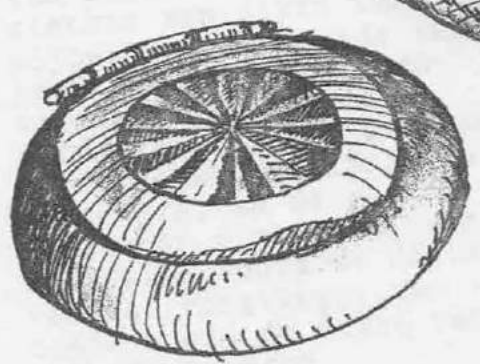
figuur 2.

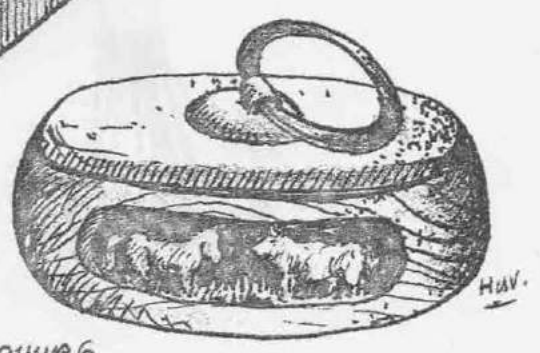
figuur 3.

figuur 4.

figuur 5.

figuur 6.

H.V.